

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste

prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Česki poslanci na Dunaji.

Mora uže kaj posebnega biti prvič, da so poslanci iz českikh dežel sploh prišli na Dunaj v državni zbor in drugič, da so svitli cesar to kot vesel dogodek v prestolnem govoru pozdravljali in se je celó minister grof Taaffe v zbornici gosposkej zoper patrijarha nemških liberalcev, viteza Schmerlinga, oglasil in potegnill za Čehe. Rečemo in trdimo, da mora biti temu poseben uzrok, bržčas kaka izredna nevarnost cesarstvu preteča, katero visoki gospodje uže slutijo, priprosti ljudje pa nje še ne vidimo. Kajti iz zgodovine nedavno preteklih let se učimo, da je dunajska vlada kaj jednakega storila še le po nesreči

Naše cesarstvo zapopada več narodov in mnogo dežel. Nastalo je pa tako, da so prenzvišene cesarske hiše habsburške glavarji deželo za deželo pridobili. Vsakej so pri sprejetji priznali in s prisego ohraniti in braniti obljubili njene pravice. To obljubo in prisego moral je ponoviti vsak novi vladar in je bil potem še le pozdravljen in priznan n. pr. kot vojvoda štajerski, koroški itd. ali slovesno venčan z zlato krono sv. Štefana kot kralj ogerski, z zlato krono sv. Vaclava kot kralj česki itd. Sčasoma se je začelo to pri manjših kronovinah opuščati, le pri večjih je ostalo pri starodavnej navadi. Tako je bil n. pr. še cesar Ferdinand sijajno kronan kot kralj ogerski, kot kralj česki in kot kralj lombardijski v Milanu. Po revoluciji l. 1848 se je pa tudi slednje celó opustili. Nasledki niso bili srečni. Dunajska vlada je prezirala starodavne pravice dežel pa tudi narodov, ter je hotela ustanoviti nemško Avstrijo. Ali od tega je bila prisiljena odjenjati vled mnogih nesrečnih dogodkov. Vsled vojske leta 1859 smo zgubili bogato Lombardijo, lepi Milan. Nastala je velika nezadovoljnost po cesarstvu. Svitli cesar so 20. oktobra 1860 proglasili slovito diplomo oktobersko, kder so zopet priznali pravice dežel ter dali pozvati deželne zборе. Minister Schmerling je hotel velikodušno dobrotó cesarjevo tako obrnóti, da bi posamezne dežele volile poslancev za državni zbor

na Dunaji, to pa toliko in tako, da bi v njem imeli večino — nemški liberalci. Temu so se uprli Hrvati, Italijani (v Benečanskem) in — Magjari. Teh ni nobeden prišel na Dunaj. Naposled še so Schmerlingu všli česki poslanci pod vodstvom dr. Riegerja. Pri tem bi bilo bržčas dolgo ostalo, ko bi ne prišla nesrečna vojska l. 1866. zmes. Dunajska vlada je sprevidela, da se v slučajih vojske ni dobro zanesti na nezadovoljne Magjare. Vsled tega je minister Beust vse dovolil, kar so Magjari zahtevali. Ogerske dežele dobile se svoje pravice nazaj; sklical se je ogerski državni zbor v Budimpešto in svitli cesar dali so se slovesno kronati kot ogerski kralj. Ker se pa ostalim deželam, zlasti českim, jednake pravice niso priznale, marveč še skrčile z neposrednimi volitvami v državni zbor, kder so gospodovali nemški liberalci, nastal je nesrečni dualizem, cesarstvo se je razklalo na dvoje. Šest let je pri tem ostalo. Da se temu sedaj pripravlja konec brez kake vidne zunanje nesreče, da se skuša pogoditi s Čehi, temu mora vsakako biti poseben uzrok. Bržčas bodo sedaj česke dežele prišle do svojih pravic, kakor ogerske, in mogoče je, da bodo naposled svitli cesar se dali v Pragi kronati za českega kralja.

Nam Slovencem so pa česki poslanci na veliko pomoč v državnem zboru. Prišlo jih je namreč 58 in so nam pomagali nemške liberalce potisnóti v manjšino. Tako imamo upati, da bo tudi nam kedaj boljše.

Gospodarske stvari.

Kaj naj dajemo goveji živini, da se nje ne prime kuga?

To vprašanje mi je došlo uže od več skrbnih gospodarjev na Kranjskem in Štajerskem, kjer razsaja ta bolezen in se čedalje bolj širi. Tako vprašanje je res prav naravno od gospodarjev, ki ne poznajo bitstva te bolezni, od katerih se pa tudi zahtevati ne more, da bi jo poznali, ker niso zdravniki.

S kratko besedo tedaj na gori navedeno vprašanje odgovarjam gospodarjem tako le: **Prav nič ni treba zdravi živini dajati, ampak streže naj se jej po navadi, kakor umna živinoreja veléva, in opusti vsako zdravilo.**

Čudil se bo marsikdo temu odgovoru, ki odbija vsako zdravilo o boleznih, ki je vendar najhujša med vsemi govejimi in je uže na sto in sto milijonov goved pomorila, kar se je prvič leta 1709. iz Tartarije v Aziji čez Moskvo zanesla na Poljsko, od tod preko Podolije in Besarabije na Hrvaško, od tod pa v Dalmacijo; dalmatinski živinotržci pa so na cesti v Padovo na Laškem popustili za kugo bolnega vola, ki ni mogel naprej; tega vola je pastir kanonika grofa Boromea v njegov veliki hlev vzela, ki je bil poln goved; vsa goveda so poginila tu in kuga se je potem zatrosila po vsi srednji in dolnji Italiji. Od tod je kuga romala na Francosko, v Alzacijo, Nemčijo, Holandijo, na Angleško itd. Kuga, ki se je takrat prvič pokazala v Evropi, je bila zdravnikom neznana, iskali so in poskušali zdraviti in prav s tem so zatrosili še le bolezen, ker zoper njo niso nobene zaprtije vpeljevali. Tako je v 3 letih od leta 1711. do 1714. poginilo goved poldrugi milijon. Od tega časa počenši se je kuga prikazala mnogokrat v Evropi, zatrosena iz Rusije in Turčije v dežele našega cesarstva. Deželo kranjsko in štajersko je večkrat huda nesreča zadela po tej ptujki. (Na Kranjskem je razsajala hudo leta 1863, 1865 in 1873) Preračuneno je, da so evropske dežele do konca preteklega stoletja nad 200 milijonov goved po tej kugi izgubile.

Te žalostne skušnje so nas učile trojno: 1) da je kuga ptujka, v srednji Aziji doma, in se v naših deželah nikdar nikoli prvotno ne prične, kakor tudi človeška kuga ne, — 2) da je silno nalezljiva, in 3) da nobeno zdravilo zoper njo ni znano, čeravno je holandska vlada 80.000, avstrijska 30.000, pruska pa 10.000 zlatov uže davno obljubila onemu, kdor iznajde gotovo zdravilo.

Kdor tedaj hoče svojo živino obvarovati te grozne kuge, naj jo varuje, da boleznih ne naleze. Nalezljivo lastnost ima sapa in kožno hlepenje bolne živine, kakor tudi vsaka reč, katera pride od nje, kakor blato, scavnica, kri, meso, koža, parklji itd. Kužnina se pa prime tudi klaje, slame, orodja, obleke in vsake druge živine, kakor konj, oslov, prešičev, psov, maček, kuretine itd., katera same za to boleznijo ne zbolijo, pa jo oddajo goveji živini. Tudi ljudje, ki so bili v dotiki s kužno živino, bolezen zatrosijo, da! celó muhe jo morejo zatrositi, če od bolne živine pridejo do zdrave. Razen goved zbolijo za to kugo edino le ovce, kar sem jaz leta 1863 v Préloki in v Zagorji s tem dokazal, da sem govejo kužnino vcepil ovcam, ki so potem za isto kugo zbolele in poginile. —

Po tem je jasno vsakemu, da se more kuga ubraniti edino le po ostrih zaprtijah mej zdravih dežel in zdravih hlevov. Vsak gospodar in vsak človek mora zdaj na Kranjskem in Štajerskem na vse strani skrbno paziti, da se ne najmanjša trohica kužnina na noben način ne zatrosi, in da zato mora vsak za se oster sleduh biti, da se nič ne zgreši, kar bi utegnilo kugo tudi po skrivnih potih zatrositi. Nasproti pa naj bode našim gospodarjem to v tolažbo, da, ako so svojo živino dobro zaprli tako, da od nikogar ne more do nje nič kužnega priti, jim bo živina zdrava ostala, čeravno krog in krog njih druga živina za to kugo cepa!

Ta skušnja naj pa velja dalje gospodarjem in vsakemu domoljubu kot sveta zapoved, da natančno ubogajo vse ukaze c. k. deželne vlade, ker en malomarnež ali en slepar lahko celi deželi nakoplje strašno nesrečo! Gospodje župani! vi pa še posebno stojte na straži proti tej pošasti.

Dr. Jan. Bleiweis.

Sredstvo zoper napenjanje goved. Od več strani se sliši, da konje, pa bolj pogosto goveda hudo napenja, in da so morali tam pa tam katero govedo zaklati. Uzrokov napenjanja je raznih, a najbolj pogosto napenja paša na mladi detelji ali pokladanje zelenjave, na katero je bila že slana padla. V neprecenljivih knjigah: „Živinozdravništvo“ dr. Bleiweisa je v 4. delu od strani 157 do 161 mnogo sredstev zoper napenjanje navetovanih; a nobena reč ni tako gotova, toraj priporočena vredna, kakor goltna cev (Schlundröhre) iz gutaperhe, ki malo stane, in se morebiti v Mariboru, gotovo pa v Gradcu dobi. Vsaka soseska bi si naj to reč omislila (velja kakih 5 fl.) S tisto cevjo, kojo dr. Ipavic v Šent-Juriji ob južni cesti ima, se je v treh letih samo v tržki okolici že kakih 12 goved ozdravilo, in še pretekli teden zopet dve breji kravi nožu odtele. Jožef Hašnik.

M. Gole breskve. 1. Drobna rana višnjelka. Sad je lep, prav delikaten, muškatelovega okusa, zori začetek avgusta. Je posebno za špalire. 2. Debela rana višnjelka. Sad debel in lepo barvan, z zarudelim, dišečim mesom. Drevo je srednje visokosti in je posebno za špalire v topli legi. 3. Žolta nektarina. Sad je srednje debelosti, žolt, malo barvan in izvrstnega okusa. Drevo je živahne rasti in kaže posebno za špalire v topli legi.

Živinska kuga prikazala se je razven v zadnjič imenovanih srenjah še v Navardi, Voličini, Stražah (sv. lenartskega) in v Desencih ptujskega okraja.

Depisi.

iz Bizeljskega. (Novega vina), ki pa je sedaj se vé še mošt, pridelali smo za dobro polovico menje, kakor lani. Zato pa je tem boljše.

Tako izvrstno sladkega, okusnega in dobrega mošta mlajši ljudje še niti ne pomnijo. Starejši pa pravijo, da ne vedo po letu 1834 za boljšega. Komaj je sod nalit in v dvema urama začne mošt vreti, kar je gotov dokaz, da ima veliko cukra v sebi. Nadejamo se toraj, da bo letošnje vino dobilo ceno, kakoršnje so naši vinogradarji jako potrebni, ker jim hodi močno hudo za denarje!

Iz Lembaha pri Mariboru. (Trgatev in deljenje vincarskih daril.) V slovitih pekarskih vinogradih se trgatev skončava, ki je bila glede količnosti bolj slaba, pa kakovost vina obeta biti prav dobra; mošt ima v sebi 17 do 22 stopenj sladkorja. Oral je dal poprek eden štrtinjak, v močni zemlji nekaj več, nekteri so imeli pa dovolj dobro branje. Cena je 70 do 80 gld. in čez, samo da kupcev manjka. — Kakor druga leta, tako tudi letos je bila slednjo nedeljo delitev vincarskih premij, ustanovljenih po rajnem nadvojvodi Janezu in drugih dobrotnikih vpricho zbrane vinogradne gospode in obilnega števila domačinov. Namen teh daril je: vincarje spodbujati k zvestobi, pridnosti in poštenosti, kar se tudi precej dosega. Obdarovani so bili letos naslednji 4 vincarji: Jakob Farkaš, v št. paulski in Franc Potočnik v admontski vincariji, vsak je dobil po deset gold. sr. vžitih na bandere lepih židanih robecev, potem Matevž Farkaš v dr. Reiserjevi in Lovrenc Malek v Javkovi vincariji, vsak po pet gld. sr. enako navezanih.

Iz Celja. V sredo 22. oktobra so našli zunaj celjskega mesta, pod nekim kozolcem poleg tovarne za plin (gasfabrik) mrtvega gostilničarja iz Spodnje Hudinje, Martina Šporna, rojenega iz braslovške fare. Sodnijska raziskava spričuje, da je vmrl ustrupljen za arzenikom, kterega je ves zmeden in otožen zavžil. Pred nekterimi tedni se je najšlo na neki njivi za sv. Jožefom mrtvo dete nezakonske Amalije Vizjak; nečloveška mati je iz strahu pred žlahto hitro po rojstvu tamkaj dete zakopala. Toda zločinstvo se je kmalu razvedelo; detomorka je že v zaporu. — Da bi se enaka hudodelstva, ktera se novejši čas tako pogostoma ponavljajo, tudi pošteno kaznovala!

Iz Celovca. (Kat. rokodelci.) Dne 5. oktobra bilo je slovesno otvorenje „društvene hiše katoliških rokodelcev“, katera stoji na „novem svetu“ na prostoru takozvanega „Čabušnikovega“ vrta. Pot do „društvene hiše“ bil je okinčan s tremi slavoloki in dvanajstimi mestnimi zastavami. Ob 11. uri dopoldne pričel je knezoškof dr. Valentin Wiery blagoslavljati hišne prostore, ter potem nagovoril v krepkih in pomenljivih besedah mnogozbrano občinstvo. Na to se zahvali društveni predsednik g. Bittner v imenu društva vsem, ki so radovoljno pripomogli, da se je društvena hiša, katerej je bil temelj postavljen 24. aprila 1879. l. — na dan srebrne poroke Njiju Veličanstev — dogotovila do 4. oktobra — cesarjevega godu. Posebno zahvalo izreka gosp. predsednik našemu

knezoškofu, ki je društvu res knežnje darilo poklonil, g. profesorju Andreju Einšpielerju, ki je zemljišče za omenjeno poslopje kupil in je društvu daroval, g. inženirju Chlubi, mojstrom in vsem dobrotnikom, ter sklene s trikratnim „živio“ na na Nj. Veličanstvo, na kar vse občinstvo vstane in navdušeno izrazi svojo udanost do svojega vladarja, društveni pevci zapojó cesarsko himno in pred hišo stoječa godba jo krepko zaigra. Zvečer ob 7. uri zbralo se je okoli 600 ljudi v društveni sobani in bližnjih prostorih. Mej drugimi govoril je vojaški škof g. dr. Anton Gruša, občeznani slavni govornik in generalni predsednik vseh avstrijskih katoliških rokodelskih društev, ter poudarjal pomen in namen takih in enakih društev. Okoli polnoči končala se je slavnost.

Iz Svičine. Še ni dolgo tega, kar so tukajšnji prebivalci na slabem glasu bili zavoljo svojega trmastega nemškutarstva; toda od zadnje volitve v državni zbor se je uže veliko na bolje obrnilo. To nam je potrdila slavnost, katera se je vršila preteklo nedeljo v Svičini. Blizu 80 krepkih možakov, dosluženih vojakov, je obhajalo svečanost v zahvalo, da jih je večni Bog dobrotljivo iz tolikih nevarnosti rešel tedaj, ko so sovražniku nasproti stali. Mej šolo in farofom bil je postavljen slavolok, na katerem so vihrale zastave cesarske, štajerske in slovenske. Ljudstva se je vse trlo, ko ob 1/210. prikorakajo veterani, okinčani na prsih s šveticami in slovenskimi trobojnimi kokardami. Zvonovi zvoné, možnarji grmijo in godba svira. „Hej Slovani“. To je bil trenotek, da je človeku srce radosti igralo! Te čvrste slovenske postave! Po tem je bila pridiga in slovesna sv. meša z asistencijo. Po dokončanej službi božej se zopet postavijo v vrsto možaki pred šolo, muzikanti pa zagodejo „cesarsko himno“ in „Naprej zastava slave“. Cela svečanost je vzbudila veliko navdušenje. Še dolgo poznej so se pomenkovali ljudje o lepej slovesnosti pristavljajoči gorko željo, da se prihodnje leto zopet ponovi. Tako je vse v najlepšem redu in prav dostojno se vršilo. Svičinanje so pa pokazali pri tej priliki, da niso samo verni kristijani, temveč tudi zvesti sinovi slovenske domovine ob nemškej meji. Enake slavnosti bi tudi po drugod bilo treba, da se slovenski duh budi, krepí in širi. J. S.

Od sv. Urbana nad Ptujem. (Kuga) se dalje širi. Od Levajnc, kjer je padlo in bilo pobitih 130 goved, se je po neki ženski, ki je hodila v Levajnce svoje rodbine obiskat, prenesla v Desence, kjer je do sedaj pobitih 7 okuženih goved. Morda tudi v tej vesi kuga vso živino pobere, in se potem čes vso faro razlije. Znamenja kužne bolezni pri živini pa so: govedi teče iz oči in gobca zlez; noče jesti, ne preževlje, močno žeja in ima krvavo belo, smrdečo drisko; kašlja in težko soplje, vsa zlezna koža (Schleimhaut) pri očeh, v gobcu in zadnici je rudečkasta. V gobcu, na čelusti in na koncu jezika je koža z belimi mozolci pokrita,

pod njimi pa so krvave pike. Goveda se trese močno, krave pridejo ob vso mleko. V mrtvem živinčetu pa je vneta vsa zlezna koža, posebno v želodcu, v črevah in v gobcu. V črevah je rujavo-rudeča tekoča reč, ktera pa ni blatu navadnemu podobna. Žolčni mehur je velik in znotraj poln mozolcev. Jetra so otekla, belkasta in pisana, srce pa blede. Grozno je videti kužno žival! — n.

Iz Koroškega. (G. Denzelnozi zvonovi) Nad slovitim samostanom št. Paulskim na prijaznej višini je cerkva sv. Jožefa. Potniki jo iz nove železnice zagledajo brž, ko iz Drauberga čez Dravo se prizivijejo. Ta hiša božja dobila je letos 2 nova zvana, mali zvon, 3 cente in 35 funtov težek, in veliki zvon s težo 26 centov. Nova zvana sta se omislila v dopolnjenje 2 starejih in srednjih, ki sta v zvoniku ostala. Pri takem delu se kaže zvonarsko mojstersvo, ker mora novima zvonoma dati glas, ki se z glasom starih vjema tako, da vsi 4 skup dajejo lepo vbrano zvonjenje. No, pri naših zvonih se je to popolnem posrečilo. Tega smo se prepričali radostnega srca, ko smo jih 7. sept. t. l. prvič slišali k večernicam zvoniti in vabiti. Nek glasovit muzikaš, ki je bil slučajno navzoč, je djal: „zvonovi so izvrstno vbrani, njihovo zvonjenje res veličastno!“ Hvala Bogu! Mojster pa je g. Denzel, zvonar v Mariboru, katerega zamoremo z dobro vestjo priporočiti vsem, ki jednakega dela potrebujejo. Denzel tudi ni predrag pri računih!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Ministru Taffeju posrečilo se je česke poslance spraviti v državni zbor; cesar so pa potem českega plemenitaša kneza Karla Schwarzenberga pozvali v gosposko zbornico in so celó v prestolnem govoru izrekli veselje o začetku sprave s Čehi ter so razločno priznali politično prepričanje českih poslancev. Misliti je bilo, da bode posebno gosposka zbornica v svojem odgovoru ali adresi cesarju pritrčila in vse opustila, kar bi Čehi zamoglo žaliti. Ali še tega zagrizeni liberalci gosposke zbornice niso storili. Marveč so proti dvema bratoma cesarjevima, proti nadvojvodi Albrehtu in ministru Taaffeju, ki so vsi navzoči bili in glasovali, sklenili z 78 proti 59 glasom adreso, v katerej žalijo Čehi in pravijo, da so se ti z ustopom v državni zbor popolnem uklonili liberalnej ustavi! Z liberalci in njihovim starim Schmerlingom glasoval je tudi kardinal Kutschker in dva opata, liberalca. Vsi drugi kardinali in škofje, med temi tudi graški in ljubljanski, glasovali so proti liberalcem. Vendar liberalci bi bili propali, ko bi ne bilo 31 gospodov — izostalo ali se poskrilo. V državnem zboru držijo pa naši poslanci vrlo skup in imajo tedaj vselej in povsod večino. Zato ni dvomiti, da bo lepa adresa, kakor jo je grof Hohenwart sestavil, sprejeta in cesarju odposlana! Vlada je predložila proračun za l. 1880,

v katerem so potroški nastavljeni na 412 milijonov, dohodki na 399 milijonov, primanjkljaj 12 milijonov se ne bo pokrival z dolgovi, ampak s novimi davki, ki se bodo bogatejim ljudem naložili. Tudi je vlada nasvetovala postavo, vsled katere pride Istrija, Dalmacija, Hercegovina in Bosna v zajemno avstrijsko-ogersko colninsko zvezo. Te postave smo jako potrebni. Po novinah se je glas raznesel, da postane česki narodnjak dr. Randa minister za poduk in bogočastje, poljski voditelj Zjemjalkovski pa minister pravice. Bog daj! Kajti tedaj mora ljubljene liberalnih škofov in opatov, znani Stremajer, odstopiti! Naj gre brž za dragim Nördlingom, ki je kot iz Würtemberga od liberalnih prejšnjih gospodov pozvani nadzornik naših železnic dobival 25.000 fl. letne plače; sedaj je odstopil in bo užival 5000 fl. letne penzije, kar je tudi nekaj! — Izmed slovenskih poslancev so skoro vsi izvoljeni v posamezne odseke: Herman, Vošnjak, Goedel, Pfeifer, Klun, Schneid itd. Sploh pa naši poslanci marljivo delajo in modro uporabljajo svojo večino na največjo jezo liberalcem, ki bi radi bili, da bi se naši kde prenaglili in tako povod dali kakemu: „škandalu.“ Ako se le dosedanji nasveti sprejmejo, bo nam v marsičem pomagano, se vé, če se gosposka zbornica ne bode vedno kujala. Kuga živinska razun Štajerske pustoši tudi Kranjsko, kder se pa uradniki čudno obnašajo; v Mirnej Peči so župniku naložili globo 200 fl. in kaplanu 20 fl. ker sta v nedeljo 12. okt. obhajala službo božjo, kar je bil okrajni glavar brez poprejšnjega naznanila preč. škofijstvu prepovedal. Na Štajerskem je 200 vojakov reg. Belgier iz Gradca došlo v marib. okraj, da se kordon potegne okoli zakuzenih srenj. Koroški poslanec Ottič je se dal kot konservativce izvoliti, sedaj pa je med liberalce potegnil. Njegovi volileci so sila hudi, da jih je ta liberalni poštenjak na limance dobil. V Ljubljani začeli so slovenske liste zopet marljivo konfiscirati: Slov. Narod bil je 3krat in Novice 1krat v kratkem pograbljen. Ogerskemu državnemu zboru je finančni minister predložil proračun za leto 1880. Dohodkov misli dobiti 236 milijonov, stroški pa znašajo 253 milijonov, zmanjkalo bo 17 milijonov. Slaba letina na Ogerskem je uže sedaj povod silnemu pomanjkanju, kaj bo še po zimi in spomladi? Magjarski grof Zichy, poslanik naš pri turškem sultanu, se je odpovedal tej službi; tudi prav, ker to je znamenje, da magjarsko plemstvo po odstopu grofa Andrassyja zgublja na političnem uplivu.

Vnanje države. Črnogorcem se je v berlinskem miru odkazala turška pokrajina ob vrelcih reke Lim, namreč Gusinje, Velika, Plava itd. Turki pa pokrajin še do sedaj niso hoteli izročiti; zato je nastala krvava vojska; Črnogorci in turški Albanci so se zgrabili pri Velikey in Bregovici, palo jih je na uboji strani mnogo, do sedaj brez uspeha. Knez Nikola se je podal na bojišče. — Srbskemu knezu so Rusi doposlali 20 baterij novih kanonov, bolgarskemu pa izročili zopet ve č

ljadjij. Turki in Grki se zarad meje še niso pogodili. Na Italijanskem obhajalo je 400 najodličnejših katoličanov v Modeni shod ter so se posvetovali, kako bi se dalo zoper nesrečne nasledke liberalizma najuspešneje postopati. Nemški cesar je zgubil zvestega službenika, umrl mu je minister Bülow. O koncu „kulturne borbe“ je zopet vse tiho. Belgijski freimaurer in minister Frere-Orban hoče škofom plačo ustaviti. Na Francoskem pa se socialisti vedno bolj združujejo. Angleži v Afganistanu še nimajo miru pred razkačenim prebivalstvom; neki Gilci in Turani jih zmiraj nadlegujejo.

Za poduk in kratek čas.

Žalostna smrt treh izdajalcev domovine.

(Zgodovinska povest.)

II. Peter Zrinski bil je ban hrvatski in močno udeležen pri tej zaroti. V Čakovcu (Čakaturu) je bil veliko vojašičine zbral in pošiljal posamezne čete na bližnjo Štajersko ropat. Cesar Leopold to poizvedevši pošlje zoper njega generala Špankava, ki ga v Čakovcu oblega. Že se je pogajal z njim, da bi se udal pod tem pogojem, da ga cesar pomilosti, kar mu pride njegov zaveznik grof Kristof Frankopan (Frankopani so bili slavna in bogata jugo-slovanska grofovska rodbina, ki je imela po Hrvatskem, Primorskem in drugod neizmerna posestva. Kristof je bil poslednji iz tega rodu), brat njegove soproge Ane Katarine, z 2000 najetih vojakov na pomoč. Ali ti niso dobili od Frankopana rednega plačila, postali so nevoljni in silili na to, naj se grad cesarskim uda. Zrinskemu in Frankopanu ni bilo druge poti proste, nego ubežati, kar sta eno noč tihoma storila. Cesarski vojaki so potem brez upora grad vzeli. V njem je bivala soproga Zrinskega, ljubica v Gradcu zaprtega grofa Tattenbacha, in v isti kraj, v Gradec, so tudi njo odpeljali. Frankopan in Zrinski sta pa iskala zavetja pri svojem prijatelju, grofu Francu Nagi-ju na Ogerskem. Ta pa je kmalu sezvedel, da sta njegova gosta nesrečna zarotnika domovine in cesarja, zato ju je kot vjetnika v Dunajsko Novomesto 18. aprila 1670 odpeljati ukazal. Tu sta bila eno celo leto v zaporu in ves čas gojila nado, cesar ju bode pomilostil. Po obširnih obravnavah bila sta, kakor Tattenbach in ogerski velikaš Nadasdi v Beču, na smrt obsojena. 28. aprila sta bila prišla sodnika iz Dunaja v Novomesto, ostro sodbo in zasluzeno kazen izvrševati. Podala sta se najprvo v ječo k Zrinskemu in skušala od njega še drugih sokrivcev izvedeti, toda ta se je določno izjavil, da ne more nikoga imenovati. V isti zadevi sta uradnika šla k Frankopanu. Mej tem, ko je Zrinski vse dostal, tajil je Frankopan vse trdovratno; 30. aprila se je nesrečnima grofoma naznanila žalostna obsodba na smrt; Zrinski je postal bled

kakor stena, krčovito se tresel po vsem životu in zgrudil na tla, da ga je navzoči vojaški stotnik iz dvorane odpeljati moral. Silno je žaloval radi svojega sina, kateremu je oče tako neizbrisljivo sramoto učinil. Frankopan se je vse drugače obnašal, ko se mu je grozovita sodba naznanila. Njegov obraz je spreminjal vse barve, hotel je hitro in mnogo govoriti, grabil po svojih dolgih laseh in bradi — naposled se vendar udal v svojo osodo. Ko so ju peljali v ječe nazaj, bil je Zrinski vedno miren, a Frankopan ni hotel verovati na svojo bližnjo smrt, rekoč, da ima še preveliko opravkov, da je še premlad, da bi zdaj moral umreti, da nima lastnih naslednikov. Prosil je sodnika, naj se odlašča z izvrševanjem smrtne kazni, ker mora prej za svojo soprogo in za svojo dušo skrbeti. Sodnik mu prošnje ne usliši, rekoč: Skrb za soprogo prevzame država, katerej njegova posestva pripadejo, a za dušo njegovo bode Bog skrbel. — Naposled se mu je še dovolilo, da je pisal pismo na cesarja in na svojo soprogo, ki je bila po zatvoru Frankopana v Benetke pobegnila. Zadnji dve noči je 6 kapucinov čuvalo pri nesrečnih grobih in ju na bližnjo smrt pripravljalo.

Zadnji den (29. april) pred smrtjo sta prosila še oba, naj se jima vsaj odsekanje desnih rok spregleda. Dasiravno so cesarski uradniki to milostno dovoljenje že v rokah imeli, vendar niso obsojencema naznanili in ju pustili v grozovitni muki in strahu pričakajočih bolečin. Ob 7. uri zvečer je bil nesrečnežema zadnji pogovor v navzočnosti komisarjev dovoljen. Na izrečeni ukaz sta smela samo nemški govoriti. Zrinski je še prašal, ali sme pričakovati pomiloščenja. Na nepovoljni odgovor je jezno komisarjem hrbet obrnil, a se hitro premislil in cesarju ženo, sina in hčer priporočil. Zadnja poslopitev grofov je bila prav ganljiva, molče sta se poljubila in si želela svidenja na onem svetu. V Novemestu so dolgo kazali temno sobico, kjer sta grofa zadnjokrat pred smrtjo se poslovila. Zvečer je bilo tudi Zrinskemu še dovoljeno, da je pisal pismo v hrvatskem jeziku svojej soprogi, kder jej posebno hčer Zorico Veroniko priporočuje.

Prišel je osodopolni 30. april. Meščani oboroženi so se nastavili po ulicah. Koj ob prvi jutranji zori, ob 6. uri, se je obsojencema sv. meša brala, potem se je postavil črni oder in 2 kladi, na katerih bi se grofoma desni roki odsekali. Zrinskemu se je moralo dati jesti, kajti 3 dni ni nič jedel in je bil skoro popolnem omedlil. Dotični uradniki mu na to velijo, naj se ohrabri za zadnjo pot, na kar se toliko očvrsti, da se je podal spremljan od straže in vojašičine na voz, ki ga je peljal na glavni trg, kjer se je žalostno delo nad zarotnikoma izvršilo. Tukaj se je Zrinskemu še enkrat sodba prečitala; razpelo v rokah držeč jo je mirno poslušal in še enkrat prašal, ali ni upati milosti. Mestni pisar je na to v imenu prvega

sodnika naznanil, da se je odsekanje desne roke milostljivo odpustilo. Zdaj se vrata odpró in pokaže se s črnim suknom pogrnjeni oder. Zrinski sleče svojo zgornjo suknjo in jo izroči svojemu služabniku, kateri mu še spodnjo drago z zlatimi gumbami gosto obsajeno suknjo odpré, dolge kodre zaviha in oči z zlatovezanim robcem zaveže. Točno ob 9. uri je padla Zrinskega glava še le po drugem udarcu. Krvaveči trup se je pokrnil s črnim suknom, glava pokazala ljudstvu, potem oboje zagrnilo in odneslo. Mej tem ko je kapucinski gvardijan glasno molil, so šli komisarji in straže po Frankopana. Sodbo je s zatisnenimi očmi poslušal, poljubil razpelo, glasno molil in se zahvalil za to, da se mu desna roka ni imela odsekati. Še na mrtvaškem odru je skoro $\frac{1}{3}$ ure latinski molil, izročil potem zgornjo suknjo služabniku, odvezel si še enkrat trak izpred oči in se genljivo od ljudstva poslovil. Z izrekom: Jezus Marija vsedel se je na strašni stol. Prvi udarec je dobil v pleča, še le z drugim udarcem mu je glava padla. Trupli nesrečnih ste se djali v 2 rakvi in pokopali na pokopališču poleg stolne cerkve. Leta 1824 je bil našel nek dijak Zrinskega črepino, katero je izpoznal na zelenej potezi, ki je izvirala od zlatovezanega robca, s katerim je bila glava zavezana. Dijak je to glavo iz strahu potem vrget v bližnjo apnenico. Drage zlate gumbe od spodnjih sukenj teh grofov najdene v grobovih, hranijo se še dandanes v starinskeji zbirke dunajsko-novomeščanske mestne hiše. Zrinskega hčer Veronika je bila najprvo spravljena v celovski samostan, a kasneje pomiloščena se je poročila s knezom Rakocijem. Mati njena, uže omenjena Ana Katarina Frankopan-Zrinska, je bila v Gradcu v samostanu karmelitaric. Umrla je 6. novembra 1673. Ona je bila tudi hrvatska pisateljica. Spisala je bila molitveno knjigo „Putni Tovaruš“, okinčano z drevorezi. Obsega 441 strani v mali obliki. Prvikrat je bila natisnena v Benetkah (1661), drugi (1687) in tretjikrat (1775) v Ljubljani. Iv. Lapajne.

Smešničar 44. Županova mačka v nekeji vesi blizu Celovca povrgla je 3 mačkice, prav „šikane mačkinje frajlice“. Otrokom so delale veliko veselja, tem menje pa jih je mogel trpeti stari „Gašper“, mnogoleten služabnik kolovrat pri hiši. Jezen vzame v nedeljo jutro žakelj, pospravi mačkice noter, jih odnese uro daleč ter v nekem gozdu spusti. Ali kako se prestraši „Gašper“, ko zvečer domov pride in vse 4 mačke na pragu zagleda. Stara mačka je mlade izvohala in trikrat pot naredila sem pa tje, nesoč vsakokrat po eno „mačkico frajlico“ na rojstni dom nazaj!

Razne stvari.

(Domači naš regiment šte. 47), dosedanji Hartung bo zauprejš imenovan regiment Lizelhofen,

ker je bil od cesarja podeljen generalu baronu plem. Lizelhofen.

(Deželna razstava) za Štajersko bo v Gradcu drugo leto ter se delajo priprave.

(Mariborsko gasilno društvo) je pri W. Knaustu na Dunaji kupilo za 5000 fl. lepo brizgalnico, katera ima kotel za ogenj, da se plin nareja in ž njegovo pomočjo voda zajema in škropi. Imeli so večeraj priliko poskusiti jo, ker je v graškem predmestju gorelo.

(Obsojeni so) tolovaja Gunzaja tovarši Anton Supanc, Janez Jelšnik, Jurij Vovk, vsak na 2 $\frac{1}{2}$ leta v težko ječo.

(Železniški vlak) napali so blizu Verone 3 tolovaji, vropali dvema gospodoma in gospej 30 zlatov in zlato uro in vsli, preden se je hlapon ustavil.

(Najbogatejši mož na Štajerskem) je umrl Jožef baron Wachtler. Njegova zapuščina se ceni na 7 milijonov goldinarjev.

(Zmrznila) je 65letna Marija Sopotnik na velikeji cesti od Vranskega do kranjske meje.

(Dr. Forregger) celjskega mesta poslanec je bil od liberalcev grajan, zakaj marljiveje ne hodi v državni zbor sedet. To je freimaurerskega prijatelja tako piknilo, da je izstopil iz „kluba“ liberalcev „fortšritlerjev“. Namesto njega pa je vstopil mariborski dr. Duhač, ki je do sedaj bil med „divjaki“, t. j. poslanci, ki niso vpisani pri nobenem „klubu“ ali posebnej skupini poslancev.

(Zlobnež užgal je) M. Kacu v Skogah marib. okraja kupico, da je zgorelo 100 centov sena. Ondi je tudi pogorel M. Kraujcu hram, škedenj in hlev.

(Ubil) je bržčas nekdo na stezi iz Ivnika črez Radolico knjigovezarja Reiterja, ko je knjige v Mahrenberg nesel. Moža so našli v snegu mrtvega.

(Pogorel) je v Razvanji marib. okraja posestnik Kosar. Bil je zavarovan.

(V Svetelki) konjiškega okraja sta dva možka in ženska stepla in oropala Trezo Svetelšek. Roparica se zove „Marija Jerča“ in je spoznati na tem, da vedno preklinja in marljivo nosla tobak, kojega v glažeku seboj nosi.

(Okrajni zastop mariborski) potrošil je lani 25.547 fl. (9% okrajne doklade), letos pa 4147 fl. več, namreč 29.704 fl. Koliko več pa drugo leto?

(Podučno berilo za mladost.) Spisali slovenski učitelji, založilo slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani, natisnil R. Milic. Tako je ime ličnej in vrlo dobro spisaneji knjižici za izobraževanje naše mladosti. Obsega naturoznanske s sv. vero dobro skladajoče se črtice o človeku, svetu, dalje o lastnostih stvari in o nekterih naravnih prikazkih. Bodi dobro priporočena! Cena njej je le 15 kr.

(Dva živinozdravnika) išče deželni odbor štajerski. Prošnje se vlagajo pri njem do 30. novembra t. l.

(Goveja kuga) se je uže na Primorsko za-tepla, v Volovskem okraji se je prikazala.

(Medveda ustrelil) 300 funtov težkega je knez Ernst Windischgrätz na svojej grajščini na Kranjskem.

(Užitnino) dražbali bodo 8. nov. t. l. pri c. k. finančnem ravnateljstvu v Mariboru. Izklicovalo se bo: gornj. Voličina 2870 fl., sv. Benedikt 1630 fl., Leitersberg 4200 fl., Selnica 5400 fl., sv. Lovrenc v puščavi 5100 fl., Hoče 2707 fl. Slivnica 7530 fl.

(Zvita buča) hoče biti urednik „Cillier-Zeitunge“, ker napada neke nemške gospode, ki so se čitalnične veselice bili udeležili, tako, kakor bi v imenu Slovencev govoril pa so ga v Slov. Narodu uže zasačili. Kaj pa, ko bi se tukaj urednik spomijal svojega „lesenega železa“ ali abotne fraze: „pffiffig-dumm“?

(Preč. gosp. dr. Robič,) profesor graškega vseučilišča v pokoji, poslal je društvu v podporo celjskim šolskim sestram 40 gold. Najprišrenejša zahvala!

(Mariborčani očetje) so nezadovoljni s tem, da jihove deklice na mestni šoli celo šolsko leto nimajo nič prostih delavnikov, ker se vsako sredo in soboto popoldne itak nepotrebna francoščina uči. Hočejo se baje zoper toliko šolsko silo pritožiti.

(Letošnji šilhar) je veliko boljši od lanskega ter kaže v moštu 13—17° cukra.

(Prezentiran) za faro v Svičini je č. g. Ant. Fišer starejši.

(Za družbo duhovnikov) je vplačal č. g. M. Sevnik 20 fl. (vstn. in letn. dopl.)

Dražbe III. 5. nov. Vincencij Čebulj 307 fl. v Mariboru, Miha Feguš v Breznici 1400 fl., Ant. Golob v Juršincih, Jožef Vojsk v Gaberniku 1495 fl. 6. nov. Johana Wilhelm 1347 fl. v Pačjem vrhu. 8. nov. Franc Kurnik 350 fl. v Mariboru. 11. nov. Janez Zver v Bojsnem 1790 fl.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tursica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.		
Maribor	7	90	5	10	4	70	2	60	4	90	4	90	4	90
Ptuj	8	45	5	36	4	40	2	92	4	90	3	70	4	22
Gradec	10	74	6	82	5	91	3	30	5	59	—	—	5	29
Celovec	8	72	5	80	5	34	2	64	5	40	—	—	—	20
Ljubljana	10	—	5	66	4	64	2	20	5	63	—	—	—	—
Varaždin	7	50	5	80	4	80	2	80	5	20	3	10	4	—
Dunaj	13	15	9	35	10	25	6	70	7	25	6	85	—	—
Pešt	14	5	10	15	7	70	6	60	7	20	4	65	5	50

Loterijske številke:

V Gradcu 25. oktobra 1879: 80, 18, 68, 83, 66.
Na Dunaju „ 60, 36, 74, 67, 7.

Prilodnje srečkanje: 8. novembra 1879.

Razglas.

Krajni šolski svet, pri sv. Martinu na Paki s tem naznanja, da se bo predelovanje kupljene Fridrihove biše za šolo, celo delo skupaj, po licitaciji ali dražbi oddalo. Pri tem so zapopadene: zidarske, tesarske, mizarske, klanfarske, lončarske in ključarske dela. — K temu je že veliko cigla, apna, nekaj kamenja, peska in lesa odločenega, in se bo toraj vse delo za 2000 fl. av. velj. pri licitaciji izklicovalo. Delo mora biti v času od 1. maja do konca avgusta 1880 dodelano. Ta licitacija se bo v sredo dne 19. novembra 1879 ob 10. uri predpoldnem na prostoru stavbe pri sv. Martinu na Paki vršila, h kateri se v stavbah izurjeni uljudno vabijo. Načrt za delo in pogodbe licitacijske se bodo pri gosp. učitelju na Paki skoz 8 dni pred licitacijo vsakemu na razgled položile. Pismena vprašanja se morejo krajnema šolskemu svetu pri sv. Martinu na Paki pošta: Šoštajn (Schönstein) dopošiljati.

1—2

LIVARNA,

Badgasse Nr. 9
blizo sl. cerkve.

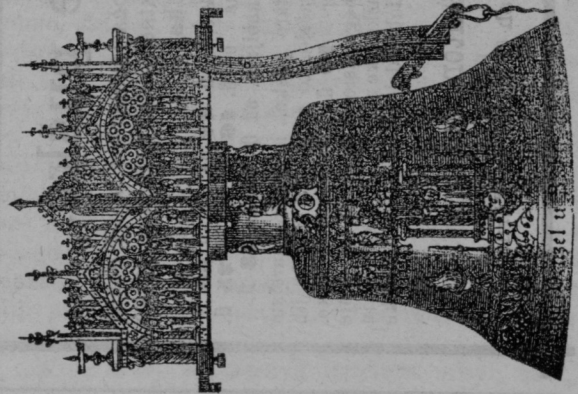
C. kr. privilej.

Številnih priznanih
za zilte zvonove
je priredjenih za
ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov

v MARIBORU

zliva posebno izvrstne zvonove iz najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi pre-gibnimi kronami (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli kdo želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lahko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

Ilustrirane obrazce dopošljemo, kdor jih želi, brezplačno po pošti!

10—12

3-3

Učiteljska služba.

na trirazredni šoli v Negovi IV. plačilnega razreda s pobiljškom letnih 20 gl. za stanovanje se razpisuje.

Prosilci nemškega in slovenskega jezika sposobni naj vložijo svoje prošnje po pravilnem potu do konca novembra t. l.

Okrajni šolski svet v zgornji Radgoni 11. oktobra 1879.

Predsednik: **Premenstein.**

Najnovejši kurzi na Dunaju.

Papirna renta 68.40 — Srebrna renta 69.60 — Zlata renta 81.65 — Akcije narodne banke 840.— — Kreditne akcije 267.— — Napoleon 9.32 — Ces. kr. cekini 5.57 —

V štacuno z vatljenim blagom

v Mariboru se vzame priden fant v uk.

Kje? se izv. v Lorencovi tiskarni. 2-3

Pridnega fanta,

kateri je ljudsko ali nekoliko realko šolo s dobrim uspehom dovršil, močne krepke narave in 14 let star, se sprejme v špecerijsko štacuno **M. Berdajs-a** v Mariboru.

Nadučiteljska služba

izpraznena na trirazredni šoli v Šent-Juriju na Ščavnici IV. plačilnega razreda se razpisuje.

Prosilci nemškega in slovenskega jezika zmožni naj vložijo svoje prošnje do konca novembra t. l. po pravilnem potu.

Okrajni šolski svet v zgornji Radgoni 12. okt. 1879.

2-3 Predsednik: **Premenstein.**

1-2

v Borovljah (Ferlach in Kärnten.)

Anton Sodija,

puškar

Podpisani priporočam lovcem itd. svoje dobro izdelane in kot izvrstne daleč priznane puške po jako nizkej ceni, kakor
Lankaster-puške, gravirane od fl. 22 do 27 in 36 fl.
Lefanohé-puške, gravirane od fl. 16 do 19 in 25 fl.
Puške, ki se od preja nabijajo, od fl. 10 do 13 fl.
Tudi popravljam stare puške, in jih prenavljam v take, ki se od zaja basajo, to pa po 15 fl., če jih prenavljam na Lankaster-. 10 fl. na Lefanohé-puške.
Izdelujem vsakovrstnega sistema puške za streljanje s kroščjami, in druge puškarske reči, lovsko spravo in vsakojake pištole. Za dobro delo sem porok. Cenike dopošiljam brezplačno.

Dobre puške.

Železna ognjišča

in jih posamezne dele, potem

peči

iz plehovine ali litega železa,

nagrobne križe

priporočam po najnižjej ceni

Danijel Rakuš-eva

ŽELEZARIJSKA KUPČIJA

5-8

v Celji, v graškej ulici.

Franz Jesenko,

krojač v Mariboru,

priporočuje se za zimo p. n. občinstvu z čisto novim blagom za zimske obleke, 2-3

ter zagotavlja dobro postrežbo po prav nizkej ceni.

Ponudba.

Največjo zalogo najboljše robe za izdelovanje vsakojakih,

modnih oblačil za gospode, kakor tudi uže izdelano obleko mnogovrstnega kroja po najnižjej ceni priporočuje slavnemu občestvu

A. Scheickl

v Mariboru, v gosposkej ulici zraven zlatarja Schön-a.

2-3